

**وزارت تحصیلات عالی
معینیت علمی**

**لایحه توزیع و استفاده از بورسهای تحصیلی
و تحصیلات عالی در خارج**

فصل دوم

انواع بورسها و طرزتوزیع آنها

ماده ۱ سو م:

(۱) بورس ها دارای انواع ذیل می باشد:

- ۱- بورسهای دولتی غیر پروژوی- گروپی: بورسهایی است که به تعداد زیاد توسط منابع بورس دهنده به دولت افغانستان اهدا و تفویض گردیده، به پروژه خاصی مربوط نبوده و استفاده از آن تابع شرایط کشور بورس دهنده و احکام این لایحه می باشد.
 - ۲- بورسهای دولتی غیر پروژوی- رشتوی: بورسهایی است که توسط منابع بورس دهنده در یک یا چند رشته معین به دولت افغانستان اهدا و تفویض گردیده و استفاده از آن برای مؤسسه یا مؤسسات خاص نظربه استقامت های رشتوی - مسلکی محدود می گردد.
 - ۳- بورسهای دولتی - پروژوی: بورسهایی است که توسط منبع بورس دهنده برای یک مؤسسه یا نهاد خاص، مطابق پروتوکول ها، تفاهمنامه ها، قرارداد ها و یا توامیت های علمی و فرهنگی اهدا و تفویض گردیده و استفاده از آن مختص برای مؤسسه یا نهاد خاص می باشد. این بورسها توسط ادارات ذیربط اجرا می گردد.
 - ۴- بورسهای رقابتی آزاد و غیر دولتی: بورسهایی است که از طرف ادارات انکشافی ممالک مختلف و نهادهای خیریه و مؤسسات علمی و تحصیلات عالی خصوصی، بر اساس رقابت، به واجدین شرایط داده می شود. این بورسها به اساس شرایط مراجع بورس دهنده اجرا می گردد.
- (۲) امور مربوط به بورسهای جز ۱ و ۲ فقره (۱) این ماده، مطابق به احکام این لایحه تنظیم می گردد.

ماده ۱ چهارم:

تحصیلات عالی در خارج که با تشبث و مصرف شخصی متقاضیان داخل کشور برای سویه های لیسانس و بالاتر از آن در مؤسسات تحصیلات عالی معتبر در خارج از کشور صورت می گیرد، تابع شرایط ذیل می باشد:

الف: متقاضیان این تحصیلات در باره سویه و رشته تحصیل و مشخصات مؤسسه تحصیلات عالی مربوطه به وزارت تحصیلات عالی، بعد از قبولی برای شمول در مؤسسه مربوطه، معلومات لازم را ارائه می دارند.

ب: تعقیب کننده گان این نوع تحصیلات، به ابتکار خود و یا در صورت ضرورت از طریق وزارت تحصیلات عالی برای اخذ پاسپورت و ویزه معرفی می شوند و در مدت تحصیل از حمایت

های حقوقی نمایندگی های سیاسی افغانستان در خارج برخوردار می گردند.

ج: تعقیب کننده گان این نوع برنامه تحصیلی بدون موافقه کمیسیون عالی بورسها از سهمیه ی بورسیه ای که برای دولت افغانستان در نظر گرفته شده، استفاده نمی توانند اما در صورتی که به ابتکار خود، بورسیه به دست آورند، موافقه کمیسیون لازم نیست.

د: وزارت تحصیلات عالی برای متقاضیان تحصیلات عالی شخصی در خارج از کشور سهولت های معین معلوماتی و اجرایی را فراهم می نماید. در موارد ضروری، این وزارت همکاری های لازم سایر وزارت ها را نیز جلب می نماید.

ماده ی پنجم:

توزیع بورسهای غیر پروژوی - رشتوی به ترتیب ذیل صورت می گیرد:

- ۱- با رعایت ارتباط رشته و نیازمندی پلان های انکشافی ادارات و ولایات مختلف و رعایت نورم های اکادمیک،
- ۲- بر اساس امتحان پذیرش و مراعات ترتیبات جداگانه به خاطر توزیع متوازن و سراسری تا واجدین شرایط از ولایات مختلف بتوانند به صورت عادلانه از آن استفاده نمایند.

ماده ی ششم:

توزیع بورسهای غیر پروژوی - گروهی به ترتیب ذیل صورت می گیرد:

- ۱- با رعایت شرایط مرجع بورس دهنده، از جمله سهمیه بندی برای رشته ها،
- ۲- با رعایت ترتیبات جداگانه به خاطر توزیع متوازن و سراسری تا واجدین شرایط از جمله زنان و متقاضیان ولایات کمتر انکشاف یافته نیز بتوانند از آن استفاده نمایند.

ماده ی هفتم:

ترتیبات جداگانه برای توزیع متوازن، سراسری و عادلانه بورسها، شامل تدابیر ذیل می باشد:

- ۱- برای زنان و مناطق کمتر انکشاف یافته، امتیاز الی پانزده فی صد نمره کمتر از نمره معیاری در نظر گرفته می شود.
- ۲- برای فراهم نمودن بهتر زمینه استفاده از بورسها توسط متقاضیان ولایات کمتر انکشاف یافته، وزارت معارف برنامه ها و کورس

های منظم آموزشی و ارتقای سویه را در ولایات مذکور برگزار می نماید.

ماده‌ی هشتم:

کандیدان بورسها با روش ذیل انتخاب می گردند:
الف: برای گزینش کاندیدان شایسته و جلوگیری از ضیاع بورسها، وزارت تحصیلات عالی امتحان کانکور بورسها را تدویر می نماید. این امتحان توسط ریاست امتحانات وزارت تحصیلات عالی برگزار می گردد. ثبت نام کاندیدان دوره لیسانس مطابق رهنمود این لایحه، توسط وزارت معارف در ولایات و زونهای مورد نظر انجام می شود.

ب: هرگاه در صورت ضیق وقت و سایر دلایل موجه امتحان کانکور اخذ شده نتواند، انتخاب کاندیدان بر اساس نمرات کانکور عمومی، اوسط نمرات دوره سه سال اخیر تعلیمی و دوره تحصیلی ماقبل و امتحان زبان خارجی مورد نظر صورت می گیرد.

ماده‌ی نهم:

هیچ منبع بورس دهنده، اداره دولتی و سایر مراجع نمی تواند بدون تأیید و موافقه وزارت تحصیلات عالی، از داخل سهمیه بورسیه دولت افغانستان، به معرفی استفاده کنندگان بورسهای تحصیلی بپردازد، مگر در موارد خاص و بورسهای پروژوی که در توافقتنامه بین دو دولت تصریح شده باشد. مراجع بورس دهنده صرف شرایط و معیارهای استفاده از بورس را ارائه نموده می توانند.

ماده‌ی دهم:

معرفی کاندیدان به بورسهای تحصیلی دولتی بخصوص بورسهای غیر پروژوی - گروپی مطابق شرایط و معیارهای مصوب کمیسیون عالی بورسها صورت می گیرد.

فصل سوم

شرایط و طرز استفاده از بورسها

ماده‌ی یازدهم:

نهاد های استفاده کننده بورسها و کاندیدان بورسها، به رعایت شرایط ذیل مکلف می باشند:

۱. رعایت شرایط خاص منبع بورس دهنده؛
۲. داشتن تابعیت افغانستان؛

۳. داشتن هفتاد فی صد اوسط نمرات دوره سه سال اخیر تعلیمی و یا شصت و پنج فی صد اوسط نمرات دوره لیسانس برای ماستری و دکتورای بورسیه غیر کدر علمی؛
۴. اجتناب از معرفی محصلان بر حال بالاتر از صنف اول مؤسسات تحصیلات عالی و محصلانی که به دلایل دسپلینی و بد رفتاری از مؤسسات تحصیلات عالی دولتی اخراج شده باشند.
- کمیسیون عالی بورسها می تواند در شرایط معین مانند ضیق وقت یا شرایط خاص منبع بورس دهنده و یا کم بودن تعداد بورسیه و موارد مشابه آن و برای جلوگیری از ضیاع بورسها، استفاده از بورسها برای محصلان بر حال را نیز اجازه دهد.
۵. رعایت ضرب الاجل زمانی؛
۶. ارائه تعهد دربارہ:
 - تعقیب منظم برنامه تحصیلی و عدم ترك خودسرانه تحصیل؛
 - تقبل آن بخش مخارج تحصیل و اقامت که توسط منبع بورس دهنده تادیه نمی گردد؛
 - بازگشت به وطن بعد از ختم تحصیل و کار در موسسه و یا ولایت معرفی کننده برای مدت تعیین شده؛
 - رعایت قوانین کشور بورس دهنده؛
 - پرداخت تمام مخارج تحصیل در صورت ضایع ساختن عمدی بورس.

ماده ی دوازدهم:

استفاده از بورس تحصیلی به عین درجه در رشته های مختلف مجاز نیست. مرتکبین این کار از امتیازات بورس تحصیلی محروم می گردند. تحصیل به عین درجه در رشته های مختلف به مصرف شخصی از این امر مستثنی است.

ماده ی سیزدهم:

جهت جلوگیری از ضایع شدن بورسها، وزارت معارف پروسه تهیه شهادت نامه و سایر اسناد تعلیمی کاندیدان بورسها را آماده ساخته و به اسرع وقت در اختیار شان قرار می دهد.

ماده ی چهاردهم:

وزارت امور خارجه از طریق سفارت ها و نمایندگی های سیاسی خویش به صورت سمستر وار و سالانه ریکارد تحصیلی مستفید شوندگان بورسهای دولتی را مطابق فورمه های ترتیب شده وزارت تحصیلات عالی به آن وزارت معلومات می دهد.

ماده پانزدهم:

وزارت امور خارجه برای نظارت از چگونگی تحصیل و رسیدگی لازم به مشکلات عایده استفاده کنندگان بورسهای تحصیلی، در کشور های دارای تعداد قابل ملاحظه استفاده کنندگان، یک یا چند نفر از اعضای دیپلماتیک سفارت مربوطه را به حیث مسؤل امور محصلان تعیین می نماید که لایحه وظایف آن در مشوره با وزارت تحصیلات عالی تهیه می گردد.

ماده شانزدهم:

وزارت امور خارجه در مذاکرات برای جلب بورسهای تحصیلی غیر پروژوی - گروپی با کشور های متحابه نیازمندی کشور به رشته ها و درجه های تحصیلی را در مشوره با کمیسیون عالی بورسها مدنظر می گیرد و اختیار تصمیم گیری در این امر را برای مقامات افغانی تامین می نماید.

وزارت امور خارجه مسوده تفاهمنامه یا قرارداد های همکاری در زمینه تهیه و واگذاری بورسهای متذکره را قبل از امضا با کمیسیون عالی بورسها شریک می سازد.

ماده هفدهم:

وزارت امور خارجه مطالبات این لایحه را با سفارت ها و نمایندگی های دیپلماتیک کشور های متحابه مطرح و همکاری آنان را در زمینه تقاضا می نماید.

فصل چهارم

حقوق و مکلفیت های استفاده کنندگان بورسها

ماده هژدهم:

استفاده کنندگان بورسهای تحصیلی دارای حقوق و امتیازات ذیل می باشند:

۱. دریافت پاسپورت تحصیلی و معرفی برای دریافت ویزه های ضروری؛
۲. حفظ حقوق و امتیازات اعضای کادر علمی وزارت تحصیلات عالی طبق احکام مقرر بورسها و تحصیلات در خارج؛
۳. اجرای معاش کارکن، طی دوران موفقانه تحصیل، براساس ارائه گزارش و تصدیق معتبر طبق احکام قانون؛

۴. استفاده از امتیازات دیپلوم و سند تحصیلی برنامه مربوطه بعد از عودت و ارزیابی سند تحصیلی در وزارت تحصیلات عالی؛
۵. محاسبه شدن دوره تحصیل و اسناد علمی تحصیلی برای اجرای ترفیعات علمی و دولتی و قدم ماموریت طبق احکام قانون؛
۶. استفاده از مشوره حقوقی و حمایت قانونی نمایندگی های دیپلوماتیک افغانستان در کشور میزبان، در صورت مواجه شدن به مشکلات مختلف؛
۷. استخدام به کار طبق رشته تحصیلی توسط مراجعی که فارغ التحصیل را طبق سهمیه به بورس معرفی کرده اند.

ماده ی نوزدهم:

استفاده کنندگان بورس های دولتی بعد از تکمیل موفقانه بورس، مکلف به بازگشت به وطن می باشند. ادامه تحصیل کارکنان دولتی و کدر علمی مؤسسات تحصیلات عالی، برای درجه های بعدی مربوط به موافقه اداره مربوطه بر اساس نیازمندی مبرم و واقعی و موافقه مرجع بورس دهنده می باشد.

ماده ی بیستم:

استفاده کننده بورس، بخصوص در مورد بورس های پروژه وی بدون اخذ موافقه اداره مربوطه حق تغییر رشته تحصیلی خویش را ندارد.

ماده ی بیست و یکم:

- (۱) تمام اشخاصی که با استفاده از بورسهای دولتی تحصیل می کنند بعد از تکمیل تحصیل مکلف به اجرای کار در مؤسسات دولتی برای مدت معادل دوره تحصیل می باشند.
- (۲) لیست فارغ التحصیلان بورسهای دولتی که سابقه کاری ندارند غرض تسهیل کاریابی توسط وزارت تحصیلات عالی به وزارت کار و امور اجتماعی، کمیسیون مستقل اداری و خدمات ملکی و وزارت اقتصاد ارسال می گردد.

فصل پنجم

نهاد های توزیع بورسها

ماده ی بیست و دوم:

برای تنظیم استفاده از بورسها و معرفی کاندیدان، در وزارت تحصیلات عالی کمیسیون عالی توزیع بورسها و در تمام وزارت ها و

ادارات و مؤسسات تحصیلات عالی دولتی کمیته بورسها ایجاد می گردد.

ماده‌ی بیست و سوم:

ترکیب کمیسیون عالی بورسها طبق حکم مقرر در بورسها و تحصیلات در خارج میباشد.

ماده‌ی بیست و چهارم:

کمیسیون عالی توزیع بورسها وظایف ذیل را بر عهده دارد:

۱. بررسی نظرات و پیشنهادات ادارات استفاده کننده بورسها در رابطه به استفاده مؤثر از بورسها؛
۲. تعیین شرایط سهمیه و معیارهای استفاده از بورس توسط ادارات دولتی، مؤسسات تحصیلات عالی و سایر مراجع؛
۳. تامین توازن و عدالت در استفاده از بورسها با توجه به اولویت ها و نیازمندی های واقعی؛
۴. نظارت و بررسی از چگونگی استفاده از بورسها توسط ادارات مربوطه و اتخاذ تدابیر لازم جهت توزیع به موقع و در خلال مدت زمان مناسب، تا از ضایع شدن بورسها جلوگیری به عمل آید؛
۵. اتخاذ تصمیم در مورد توزیع و استفاده از بورسها درحالاتی که در اسناد تقنینی پیش بینی نگردیده باشد؛
۶. اتخاذ تدابیر تنبیهی و تعزیری در مورد اشخاص و مؤسساتی که باعث ضایع کردن بورسها و یا استفاده غیرقانونی از آنها می شوند؛
۷. بررسی نیازمندی ها و میکاتیزم اخذ امتحان ملی بورسهای تحصیلی و یا بدیل مناسب آن که متضمن عدالت و بیطرفی باشد؛
۸. رسیدگی به شکایات وارده، جوابگویی به مقامات مسئول، رسانه ها و مردم در خصوص تامین شفافیت و عدالت در مورد توزیع و استفاده از بورسهای تحصیلی؛
۹. ارزیابی و تعیین مدد معاش برای محصلان در آن کشور هایی که حد اقل امرار معیشت برای آنان تامین نمی گردد.

ماده‌ی بیست و پنجم:

اعضای کمیسیون موارد ذیل را رعایت می نمایند:

۱. اعضای کمیسیون شخصاً در جلسات حضور یافته و در فعالیت ها و تصامیم آن فعالانه اشتراک می نمایند. اشتراک اشخاص دیگر به عوض اعضای اصلی در جلسات کمیسیون جواز ندارد.
۲. وزارت تحصیلات عالی از صورت اشتراک و عدم اشتراک اعضا در جلسات طور ربعوار به ادارات مربوطه گزارش می دهد. ادارات مربوطه در صورت راپور نامساعد مکلف به معرفی اشخاص دیگری منحیث نماینده خویش در ترکیب کمیسیون می باشند.
۳. اعضای کمیسیون عالی از تصامیمی که در جلسات آن اتخاذ می گردد، اداره مربوطه خویش را آگاهی داده و اجرای مناسب آنرا در وقت معین تضمین می نمایند.

ماده‌ی بیست و ششم:

کمیسیون دارای کتاب تصاویر می باشد که فیصله ها توسط سکرتریت در آن درج گردیده و به امضا و تأیید اعضا رسانیده می شود.

ماده‌ی بیست و هفتم:

سکرتریت کمیسیون را رئیس ارتباط خارجه و امور فرهنگی وزارت تحصیلات عالی به عهده دارد. سکرتریت از تهیه اجندا، درج تصامیم در کتاب تصاویر، پیگیری اجرای تصامیم توسط اداره مربوط و ارائه گزارش از آن به کمیسیون و مراجع ذیربط مسئولیت دارد.

ماده‌ی بیست و هشتم:

جلسات کمیسیون طبق پلان مطروحه و طور فوق العاده طبق ضرورت بر اساس دعوت رئیس و یا سکرتریت کمیسیون با حضور حد اقل دوثلث آرا تدویر می یابد.

ماده‌ی بیست و نهم:

اتخاذ تصمیم و صدور فیصله توسط کمیسیون بر اساس آرای اکثریت اعضای حاضر در جلسه صورت می گیرد.

ماده‌ی سی ام:

کمیته بورسهای موسسات تحصیلات عالی و پوهنخی ها، پلان ارتقای ظرفیت اعضای کادر علمی و سایر کارکنان را تهیه و حین معرفی

استادان و کارکنان به بورسهای دراز مدت و کوتاه مدت آن را مد نظر می گیرد.

ماده‌ی سی و یکم:

در ریاست ارتباط خارجه وزارت تحصیلات عالی که سکرتریت کمیون را به عهده دارد بانک اطلاعاتی (دیتا بیس) استفاده کنندگان بورسهای تحصیلی دولتی و تحصیلات عالی در خارج ترتیب داده می شود.

ماده‌ی سی و دوم:

کمیته بورسهای مؤسسات تحصیلات عالی و پوهنحی ها به تعداد بالترتیب هفت نفر و پنج نفر از استادان با صلاحیت رشته های مختلف توسط شوراهای علمی مؤسسات تحصیلات عالی و پوهنحی های مربوطه برای یک سال انتخاب می گردد.

ماده‌ی سی و سوم:

کمیته بورسهای مؤسسات تحصیلات عالی و پوهنحی ها برای معرفی سریع و استفاده کامل بورسهای تحصیلی موظف به ساختن است استفاده کنندگان به ترتیب نوبت و در نظر گرفتن شایستگی ها برای بورسهای تحصیلی می باشند.

ماده‌ی سی و چهارم:

اعضای کمیته بورسهای هر وزارت مشتمل بر پنج نفر از ادارات ذیربط به تعیین وزیر مربوطه می باشد. کمیته بورسهای هر اداره وظیفه دارد تا بورسها را مطابق مطالبات و معیار های پیش بینی شده با رعایت نیازمندی بر اساس نتایج ارزیابی و شفافیت توزیع نماید.

ماده‌ی سی و پنجم:

کمیته بورسهای وزرات ها، ادارات و مؤسسات تحصیلات عالی و پوهنحی ها، پلان ارتقای ظرفیت اعضای کادر علمی و سایر کارکنان را تهیه و حین معرفی استادان و کارکنان به بورسهای دراز مدت و کوتاه مدت آن را مد نظر می گیرد.

ماده‌ی سی و ششم:

کمیته بورسهای وزارت ها، ادارات، مؤسسات تحصیلات عالی و پوهنحی ها برای معرفی سریع کاندیدان و استفاده کامل از برنامه های ارتقای ظرفیت و بورسهای تحصیلی موظف به ساختن است کاندیدان

به ترتیب نوبت برای برنامه های ارتقای ظرفیت و بورسهای تحصیلی می باشد.

ماده‌ی سی و هفتم:

کمیته بورسهای وزارت ها، ادارات، مؤسسات تحصیلات عالی و پوهنچی ها، سایر تدابیر و اقدامات را جهت جلوگیری از ضایع شدن بورسها و استفاده شفاف و مؤثر از آنها اتخاذ و به منصفه تطبیق قرار می دهند.

فصل ششم

احکام تعزیری

ماده‌ی سی و هشتم:

ضیاع بورسها مانند هدر نمودن بودجه دولتی و دارایی عامه تخطی از قانون بوده و با مرتکبین آن قرار ذیل برخورد می شود:

۱. هرگاه کاندید بعد از قبول شدن توسط مرجع بورس دهنده از استفاده بورس امتناع نماید و یا قبل از ختم تحصیل آنرا ترك نموده سبب ضیاع بورس دولتی گردد، مکلف به پرداخت جبران خساره می باشد. در صورتی که کاندید مذکور محصل بر حال مؤسسات تحصیلات عالی دولتی باشد، از مؤسسه تحصیلات عالی مربوطه منفک می گردد.

۲. هرگاه اعضای کادر علمی مؤسسات تحصیلات عالی و کارکنان دولت سبب ضایع ساختن بورس دولتی گردند، مکلف به پرداخت جبران خساره گردیده و الی سه سال از حق استفاده از بورسهای تحصیلی دولتی و برنامه های ارتقای ظرفیت در خارج از کشور محروم می گردند.

۳. هرگاه وزارت ها، ادارات و مؤسسات تحصیلات عالی به صورت مکرر به سبب اهمال، سهل انگاری و عدم رعایت معیار ها موجب ضیاع بورس دولتی گردند، به تشخیص کمیسیون عالی بورسها برای مدت سه ماه الی سه سال از سهمیه و استحقاق بورسیه ها محروم می گردند.

ماده‌ی سی و نهم:

اشخاص، مقامات و ادارات نمی توانند در کار کمیسیون عالی بورسها مداخله نمایند و مانع تطبیق معیارها و اجرای رهنمودهای این لایحه گردند. هرگاه چنین مداخلات و اعمال نفوذ صورت گیرد و سبب اخلال فعالیت کمیسیون عالی بورسها گردد، مسببین آن برای تعقیب عدلی به مراجع قانونی معرفی می شوند.

فصل هفتم

احکام متفرقه

ماده‌ی چهارم:

برای تطبیق این لایحه وزارت های تحصیلات عالی، امور خارجه، معارف، کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی و ادارات ذی ربط دیگر، به صورت مشترك و هماهنگ، همکاری نموده و در صورت ضرورت به تدویر جلسات کاری می پردازند.

ماده‌ی چهل و یکم:

این لایحه در هفت فصل و چهل و یک ماده ترتیب و بعد از تایید شورای وزیران نافذ می گردد.

